

Ο Ενιαίος Χώρος Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA): Μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με τις οικονομικές επιπτώσεις μετάβασης στον SEPA

της Άννας Βασίλα, Ph.D.
Οικονομολόγου, Επιστημονικού Συνεργάτη EET

Η δημιουργία ενός ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ συνιστά μία φιλόδοξη πρωτοβουλία των φορέων της αγοράς, με τη στήριξη και την καθοδήγηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και στοχεύει στη δημιουργία μιας εγχώριας αγοράς πληρωμών σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Ωστόσο, διάφοροι εμπλεκόμενοι φορείς, όπως τράπεζες, επιχειρήσεις, ιδιώτες και δημόσιοι φορείς εξέφρασαν σε πρώτη φάση την ανησυχία τους για το ιδιαίτερα υψηλό κόστος που απαιτείται για την υλοποίησή του, ενώ αρκετοί δυνητικοί χρήστες των προϊόντων SEPA δεν έχουν πλήρως συνειδητοποιήσει τα οφέλη που θα τους επιφέρει η μετάβαση στο νέο περιβάλλον διενέργειας πληρωμών.

Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέθεσε στην εταιρεία συμβούλων *Capgemini Consulting* την εκπόνηση μελέτης με σκοπό τη διερεύνηση διαφόρων βασικών σημείων οικονομικών επιπτώσεων αναφορικά με τη μετάβαση στον SEPA¹. Ειδικότερα, η μελέτη επιχειρεί να δώσει απαντήσεις στα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ποια είναι τα βασικά οφέλη, οι ευκαιρίες και τα κόστη για τους διάφορους εμπλεκόμενους φορείς από το καθεστώς SEPA;
- Ποιοι παράγοντες μπορούν δυνητικά να εμποδίσουν την εκπλήρωση των στόχων που έχει θέσει ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ;
- Ποιες εναλλακτικές προσεγγίσεις υπάρχουν για την αποκατάσταση ή την άμβλυνση των παραγόντων αυτών;

Μεθοδολογικά, η μελέτη βασίστηκε στην ανάπτυξη ενός οικονομικού μοντέλου με πεδίο εφαρμογής δεκαέξι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης², πέντε εργαλεία πληρωμών (μεταφορά πιστώσεων, άμεσες χρεώσεις, πιστωτικές κάρτες, χρεωστικές κάρτες και επιταγές) και έξι εμπλεκόμενους φορείς (καταναλωτές, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, εμπόρους, εταιρείες, επιχειρήσεις του δημοσίου και τράπεζες).

Η ανάλυση ξεκινά με τον ορισμό μιας κατάστασης με την ονομασία **"Baseline"** η οποία αφορά εκτιμήσεις για τις αναμενόμενες εξελίξεις στην ευρωπαϊκή αγορά πληρωμών κατά τα έτη 2006-2012, με έτος αναφοράς το 2006, χωρίς να ληφθούν υπόψη η προετοιμασία και οι

¹ "SEPA: potential benefits at stake", Capgemini Consulting, 2007. Η μελέτη είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/internal_market/payments/docs/sepa/sepa-capgemini_study-final_report_en.pdf

² Αυστρία, Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Φινλανδία, Γαλλία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σουηδία, Σλοβενία και Ηνωμένο Βασίλειο.

επενδύσεις για τη μετάβαση στον SEPA. Στη συνέχεια αναπτύσσονται τέσσερα σενάρια διαμόρφωσης της αγοράς προκειμένου να αξιολογηθεί η επίδραση του SEPA στους βασικούς εμπλεκόμενους φορείς. Τα σενάρια έχουν ως εξής:

Το πρώτο σενάριο, το ονομαζόμενο **“All Tied Up”**, αναφέρεται στην κατάσταση όπου τόσο από την πλευρά της ζήτησης, όσο και από την πλευρά της προσφοράς οι εμπλεκόμενοι φορείς δεν έχουν πειστεί για το ότι το σύνολο των επενδύσεων που πρέπει να πραγματοποιηθεί για τη μετάβαση στον SEPA, πρόκειται τελικά να αποδώσει.³ Συνεπώς, τα προϊόντα πληρωμών SEPA που προσφέρονται ή ζητούνται παραμένουν σε πολύ χαμηλά επίπεδα.

Το δεύτερο σενάριο, το ονομαζόμενο **“Supply Push”**, αναφέρεται στην κατάσταση όπου η συνεχώς εντεινόμενη πίεση που ασκείται από την πλευρά της προσφοράς για χρήση των προϊόντων πληρωμών SEPA, εξαιτίας των υποδομών που έχουν αναπτυχθεί για την απαιτούμενη μετάβαση αλλά και για την επικράτηση ίσων όρων ανταγωνισμού, εντείνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των φορέων παροχής υπηρεσιών πληρωμών SEPA. Κατά συνέπεια, η αγορά ωθείται προς την υιοθέτηση των εν λόγω προϊόντων πληρωμών.

Το τρίτο σενάριο, το ονομαζόμενο **“Demand Pull”**, αναφέρεται στην ύπαρξη ενός σημαντικού αριθμού τελικών χρηστών υπηρεσιών πληρωμών οι οποίοι αναμένουν σημαντικά οφέλη από τη χρήση των προϊόντων πληρωμών SEPA. Η εν λόγω ζήτηση ωθεί τις τράπεζες να προσφέρουν όλο και περισσότερα προϊόντα πληρωμών SEPA, διευρύνοντας την αγορά.

Τέλος, το τέταρτο σενάριο, το ονομαζόμενο **“SEPA Big Time”**, αναφέρεται στην κατάσταση όπου τόσο οι τελικοί χρήστες υπηρεσιών πληρωμών από την πλευρά της ζήτησης, όσο και οι φορείς παροχής υπηρεσιών πληρωμών από την πλευρά της προσφοράς αναμένουν σημαντικά οφέλη από τη χρήση των προϊόντων πληρωμών SEPA.

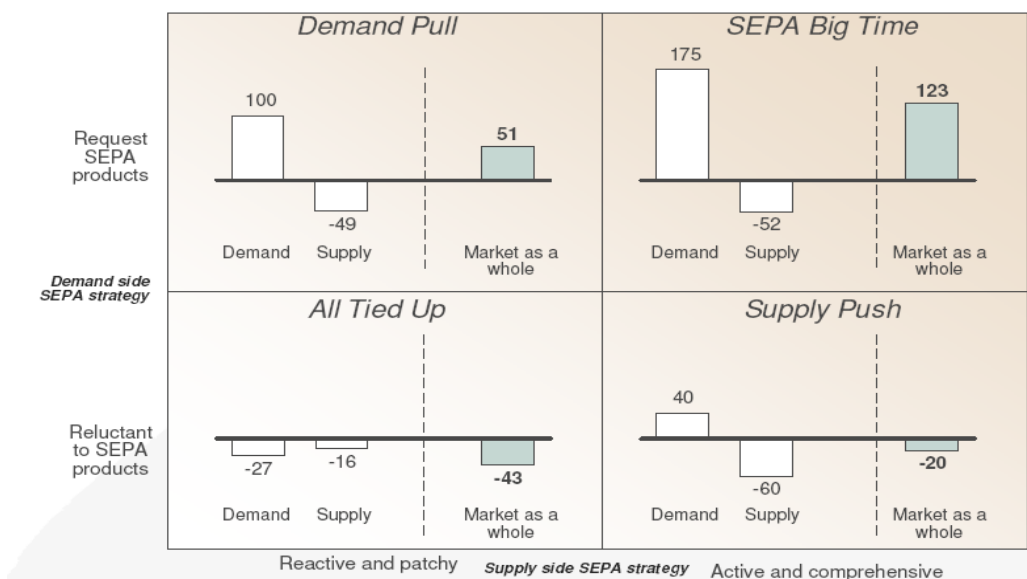
Τα κυριότερα αποτελέσματα της έρευνας συνοψίζονται ως εξής:

Υπό το σενάριο του **“Big Time SEPA”** η αγορά αναμένεται να έχει σημαντικά οφέλη της τάξης των €123 δις. συνολικά για τα επόμενα έτη έως το 2012, επιφέροντας σημαντικά πλεονεκτήματα στους τελικούς χρήστες προϊόντων και υπηρεσιών πληρωμών από την πλευρά της ζήτησης και επιτρέποντας στις τράπεζες να διατηρήσουν τα τρέχοντα περιθώρια κερδοφορίας τους από τη συγκεκριμένη δραστηριότητα (**Πίνακας 1**).

Πίνακας 1. Καθαρό αποτέλεσμα SEPA⁴ για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς ανά σενάριο (σε δις. €, 2007-2012, EU-16)

³ Σύμφωνα με στοιχεία αντίστοιχης μελέτης της EKT, η ευρωπαϊκή τραπεζική βιομηχανία θα επενδύσει για τον SEPA συνολικά και κατά μέσο όρο μεταξύ €5.2 και €7.7 δισεκατομμυρίων. Η εν λόγω μελέτη είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
<http://www.ecb.int/pub/pdf/scpops/ecboep71.pdf>

⁴ Το καθαρό αποτέλεσμα SEPA (‘net SEPA effect’) ορίζεται ως το σύνολο των απαραίτητων επενδύσεων, της μεταβολής στα λειτουργικά κόστη και της μεταβολής στις προμήθειες των τραπεζών και μπορεί να προσδιοριστεί συγκρίνοντας το αποτέλεσμα στο έτος βάσης (2006) καθώς και στο Baseline σενάριο (δηλαδή στο σενάριο όπου δεν πραγματοποιούνται περαιτέρω εξελίξεις αναφορικά με το SEPA).

Πηγή: Capgemini analysis

Οι καταναλωτές επωφελούνται σε όλα τα σενάρια, ενώ άλλοι τελικοί χρήστες, κυρίως επιχειρήσεις, επωφελούνται στα σενάρια “Demand Pull” και “SEPA Big Time” (Πίνακας 2).

Πίνακας 2. Μέσο καθαρό αποτέλεσμα SEPA ανά φορέα ζήτησης

Stakeholder	All Tied Up				SEPA Big Time			
	Investment (2006-2012)		Net benefit/loss (2006-2012)		Investment (2006-2012)		Net benefit (2006-2012)	
	Total billion	Per stakeholder	Total billion	Per stakeholder	Total billion	Per stakeholder	Total billion	Per stakeholder
Consumer	€ 0	€ 0	€ 4	€ 12	€ 0	€ 0	€ 46	€ 129
SME	€ 5	€ 190	€ -11	€ -449	€ 8	€ 335	€ 38	€ 1557
Merchant	€ 1	€ 100K	€ -3	€ -347K	€ 2	€ 150K	€ 14	€ 1307K
Corporate	€ 3	€ 100K	€ -11	€ -340K	€ 5	€ 150K	€ 51	€ 1523K
Public entities	€ 1	€ 4K	€ -6	€ -18K	€ 2	€ 6K	€ 28	€ 89K

Source: Capgemini analysis, 2007

Εξετάζοντας τα διαφορετικά αποτελέσματα για κάθε σενάριο προκύπτει ότι η επικρατέστερη στρατηγική εκ μέρους της προσφοράς είναι αυτή του “All Tied Up”, αφού η στρατηγική αυτή μειώνει σε μικρότερο βαθμό το ρυθμό ανάπτυξης της κερδοφορίας από τη συγκεκριμένη επιχειρηματική δραστηριότητα. Ωστόσο, από την πλευρά της ζήτησης εμφανίζεται σαφής η πρόθεση να αναπτυχθούν περισσότερα προϊόντα πληρωμών SEPA και να κινηθεί η αγορά προς την υλοποίηση του περισσότερο επιθετικού σεναρίου, αυτού του “SEPA Big Time”, αφού στο σενάριο αυτό η μείωση του λειτουργικού κόστους είναι η σημαντικότερη.

Στο πλαίσιο της ποιοτικής αξιολόγησης του κόστους και των ωφελειών που προκύπτουν για τους εμπλεκόμενους φορείς από τη μετάβαση στον SEPA προκύπτει ότι το “SEPA Big

Time” σενάριο, δηλαδή το σενάριο που προβλέπει την πλήρη εφαρμογή του SEPA, είναι το πλέον ευνοϊκό. Ωστόσο, διαφοροποιήσεις στα εθνικά νομοθετικά πλαίσια αποτελούν βασικό εμπόδιο για την πραγματοποίηση των στόχων του SEPA. Ενδεικτικά, από την πλευρά της ζήτησης, τα βασικότερα εμπόδια επικεντρώνονται στην έλλειψη ενημέρωσης για τα οφέλη που θα επιφέρει το νέο πανευρωπαϊκό περιβάλλον πληρωμών, καθώς και στην επιπρόσθετη επιβάρυνση, λόγω συντήρησης διπλών συστημάτων διενέργειας πληρωμών, κατά την περίοδο της μετάβασης. Από την πλευρά της προσφοράς, τα κυριότερα εμπόδια είναι η τάση μείωσης των εσόδων από τη χρήση των προϊόντων SEPA, οι επενδύσεις σε υποδομές που απαιτούνται και που δεν καθιστούν αυτονόητη την περικοπή του λειτουργικού κόστους, καθώς και η ύπαρξη υψηλών εμποδίων εισόδου σε νέες, πέραν της αμιγώς εθνικής, αγορές.

Συνεπώς, η εξάλειψη των περισσότερων εμποδίων για την επίτευξη του επιθυμητού **“SEPA Big Time”** σεναρίου θα πρέπει να αποτελέσει συνδυασμό επιχειρηματικών και ρυθμιστικών παρεμβάσεων από διάφορους φορείς όπως, μεταξύ άλλων, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, καθώς και των εγχώριων φορέων συντονισμού για τη μετάβαση στον SEPA.